

LISINSKI
SUBOTOM
UVJEK
LISINSKI
NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ!
17/18

VLADIMIR KRPAN 80 PLUS

Učenici svojem Profesoru
u povodu njegova 80. rođendana

Martina Filjak, Katarina Krpan
Srđan Filip Čaldarović, Maksim Mrvica
Pedja Mužijević, Bruno Vlahek
Vladimir Krpan
glasovir

Zagrebačka filharmonija
Tonči Bilić, dirigent

Subota, 20. siječnja 2018. u 19.30 sati
Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog

Sve boje glazbe. sviđalo se to vama ili ne.

LISINSKI
PREKO DUGE

Wolfgang Amadeus Mozart

Uvertira operi *Figarov pir*, K. 492

Wolfgang Amadeus Mozart

Koncert za dva glasovira i orkestar u Es-duru, K. 365

Allegro

Andante

Rondo: Allegro

Martina Filjak, glasovir
Pedja Mužijević, glasovir

Francis Poulenc

Koncert za dva glasovira i orkestar u d-molu, FP 61

Allegro ma non troppo

Larghetto

Finale: Allegro molto

Bruno Vlahek, glasovir
Srđan Filip Čaldarović, glasovir

* * *

Dmitrij Šostakovič

Svečana uvertira u A-duru, op. 96

Antonín Dvořák – John Lenehan

Koncert iz Novoga svijeta, za glasovir i orkestar

Nikolaj Rimski-Korsakov – Sergej Rahmanjinov

Bumbarov let iz 3. čina opere *Priča o caru Saltanu*, za glasovir

Maksim Mrvica, glasovir

Boris Papandopulo

Pop-koncert, za dva glasovira i orkestar

Katarina Krpan, glasovir
Vladimir Krpan, glasovir

Poslije koncerta s umjetnicima razgovara Gordana Krpan.

VLADIMIR KRPAN

4

„**Vladimir Krpan** je dubinski pokrenutom snažnom i sveobuhvaćajućom gestom otkrivao i s istraživačkim elanom uranjao u prostore duha otvorene prema naslijeđenim horizontima generacija svojih prethodnika koji su sudjelovali u europskom konceptu ideja glazbe i kulture od početka 20. stoljeća. Oživljavajući u svakom trenutku i trajno interpretirajući stratešku poziciju izvođača između djela, autora i publike, pridodao joj je snagom svog talenta simboličko značenje i sjaj te time produbio istovremeno svoju intimnu glazbenu, ali i javnu odgovornost. Krpanovo djelovanje sažima do kristaličnosti stopljen potencijal vlastite sredine s europskim iskustvima i suptilnim idejama velikih interpreata i njegovih pedagoga Stančića, Agostija, Silvestrija, Zecchija i Michelangelija, ulažući ga s borbenim optimizmom u stvaranje i obogaćenje literature za klavir te je tako pozivao hrvatske skladatelje i pijaniste u avanturu suvremene glazbe.

Upravo taj Krpanov pionirski mobilizacijski rad, koji se prepoznaje npr. u velikoj sedmosatnoj antologiji hrvatske klavirske glazbe rađene za Radio-Televiziju Zagreb, vrijedan je posebno zbog intelektualnog i umjetničkog napora kojim je ukazao na prirodu kontinuiteta hrvatske glazbene umjetnosti, njene rezonance s kulturnim podnebljem i duhovnim ambicijama. Taj visoki luk kao da je refleks velikih puteva i mostova koje je Krpan podizao i stvarao iznimnim izvedbama – svojevrsnim komponiranjem – integralnih izvedbi Chopinovih etida, pa balada i valcera, Beethovenovih klavirskih koncerata i sonata. Ipak, razlog tim izvedbama nije u spoznaji i osvajanju monumentalnih dometa tih djela, već nadasve u obogaćujućoj *igri refleksija* kojom se otvaraju novi izvori iskonskog muziciranja. Kao što interpret u svakom trenutku ne prenosi samo viziju skladatelja, nego je izgrađuje i tvori, tako je Krpan prenoseći učenicima tijekom cijelog života svoje znanje, umijeće i spoznaje, tvorio, gradio i uputio u svijet glazbe impresivne generacije talentiranih, marljivih, intelektualno zrelih i inspiriranih nasljednika zagrebačke i svoje škole.“

Seadeta Midžić
(*HaGeZe*, glasilo Hrvatskoga glazbenog zavoda, siječanj 2018.)

Vladimir Krpan diplomirao je u razredu Svetislava Stančića na Muzičkoj akademiji u Zagrebu te magistrirao na Akademiji Santa Cecilia u Rimu u razredu Carla Zecchija. Studirao je komornu glazbu i glasovir kod Guida Agostija u Rimu i Sieni, muzikologiju kod Luigija Ronge na Rimskom sveučilištu, a usavršavao se kod Renza Silvestrija na Konzervatoriju di Santa Cecilia u Rimu te niz godina kod Artura Benedettija Michelangelija u Arezzu, Sieni, Bergamu i Laganu.

Dobitnik niza nagrada na domaćim i međunarodnim natjecanjima, počinje međunarodnu karijeru koja ga vodi u veći broj europskih zemalja, SAD, Rusiju, Bliski i Daleki istok, sve do Indije, Koreje i Tajlanda, nastupajući i na uglednim festivalima. Suradivao je s glasovitim dirigentima poput Lovre von Matačića, Karla Münchingera, Jánosa Ferencsika, Andrzeja Markowskog, Josefa Daniela, Marissa Jansonsa, Leifa Segerstama, Petera Vronskog, Herberta Kegela, Václava Smetáčka, Pierluigija Urbinija, Miltiadesa Caridisa, Horie Andreescua, Arnolda Katza, Karla Melesza, Jean-François Antoniolija, Kurta Wössa, Armina Jordana, Marca Andréa, Milana Horvata, Pavla Dešpalja, Nikše Bareze, Igora Gjadrova, Vladimira Kranjčevića, Mladena Bašića, Oskara Danona, Vanče Čavdarskog, Fimče Muratovskog, Antona Nanuta, Uroša Lajovica, Marka Muniha i dr. Odsvirao je tisuće koncerata, solistički, s orkestrima, Triom Orlando, te s Katarinom Krpan u glasovirskom duu. Snimio je nekoliko tisuća minuta solističke i komorne glazbe za radijske i televizijske programe te realizirao četrdesetak nosača zvuka za razne diskografske tvrtke; među posljednjim izdanjima su 32 sonate Ludwiga van Beethovena, objavljene 2016. u nakladi Croatia Recordsa i HRT-a. U umjetničkom djelovanju posebnu pozornost pridaje skladbama hrvatskih skladatelja, od kojih je mnoge i praizeo, a standardni klasični repertoar nerijetko slaže u neobične stilske cjeline.

Dobitnik je niza strukovnih i društvenih priznanja: među novijima ističu se *Porin* za poseban doprinos hrvatskoj glazbenoj kulturi (2001.), *Kantor dnevnika Vjesnik* i Varaždinskih baroknih večeri za najbolju izvedbu djela J. S. Bacha (2004.), Nagrada za životno djelo Hrvatskoga društva glazbenih i plesnih pedagoga (2005.), Nagrada *Vladimir Nazor* za životno djelo (2005.), *Zlatno zvono* Hrvatskoga društva glazbenih umjetnika (2008.). Za zasluge u kulturi odlikovan je odličjem Reda Danice hrvatske s likom Marka Marulića te *Prometejem* predsjednika Republike Italije za visoka umjetnička dostignuća u kulturnoj suradnji među narodima. Institut *Arturo Benedetti Michelangeli* odlikovao ga je srebrnom plaketom za važan doprinos svijetu glazbe. Autor je televizijske serije *Hrvatska glasovirska glazba*, redaktor djela hrvatskih skladatelja te autor brojnih tekstova o glazbi i glazbenicima u hrvatskim i stranim stručnim časopisima i novinama.

Utemeljitelj je glasovirskog odjela Visoke muzičke škole u Skoplju, a od 1971. profesor je na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, u čijoj je klasi diplomiralo nekoliko naraštaja ponajboljih hrvatskih pijanista. Među njegovim učenicima su: Pedja Mužijević, Katarina Krpan, Srđan Čaldarović, Martina Filjak, Maksim Mrvica, Bruno Vlahek, Lana Genc i mnogi drugi.

Ujesen 2010. stekao je naslov *professor emeritus* Sveučilišta u Zagrebu.

Osnivač je i pokretač hrvatske i jugoslavenske sekcije Europskog udruženja klavirskih pedagoga (EPTA), pijanističkog natjecanja za mlade u Osijeku te Međunarodnog pijanističkog natjecanja *Svetislav Stančić*, u čast velikog utemeljitelja hrvatskog pijanizma. Danas je počasni predsjednik hrvatske sekcije EPTA-e i član Hrvatskoga društva glazbenih umjetnika (HDGU). Održava velik broj majstorskih tečajeva u zemlji i inozemstvu te kao član žirija sudjeluje na uglednim pijanističkim natjecanjima.

Fotograf: Jacob Blickenstaff

PEDJA MUŽIJEVIĆ

Pijanist **Pedja Mužijević** definirao je svoju karijeru kreativno osmišljenim programima, neuobičajenim kombinacijama novije i starije glazbe te trajnim suradnjama s nizom umjetnika i ansambala. Nastupao je uz orkestre među kojima su Atlanta Symphony, Drendenska filharmonija, Milwaukee Symphony, Simfonijski orkestar Montevidea, Rezidencijalni orkestar iz Haaga, Komorni orkestar St. Paul, Santa Fe Pro Musica, Orkestar Shinsei Nihon iz Tokija i Simfonijski orkestar HRT-a. Solističke recitale održao je u Alice Tully Hallu u New Yorku, u ciklusu *Little Night Music* u sklopu festivala *Mostly Mozart*, u muzeju The Frick Collection u New Yorku, na Međunarodnom pijanističkom festivalu *Irving S. Gilmore* u Kalamazoo, u Terrace Theateru u Centru Kennedy, Dumbarton Oaksu i National Gallery u Washingtonu, Casals Hallu i Bunka Kaikan u

Tokiju, Teatru Municipal u Santiago de Chileu, Da Camera u Houstonu, za *Arizona Friends of Chamber Music* u Tucsonu, na Sveučilištu u Vermontu u ciklusu *Lane*, u Spoletu, Verbieru, u ciklusu *Bay Chamber Concerts*, na Festivalu Aldeburgh u Velikoj Britaniji i drugima. U Carnegie Hallu je prvi put nastupio s Mozartovim *Glasovirskim koncertom, K. 503* uz Simfonijski orkestar Oberlin pod vodstvom Roberta Spanoa, što je snimljeno i objavljeno za etiketu Oberlin Music.

U sezoni 2017./2018. ističu se solo recitali u centrima 92Y u New Yorku i Carolina Performing Arts u Chapel Hillu te na festivalima *Mainly Mozart* u San Diegu i *Honens* u Calgaryju, kao i nastup uz Zagrebačku filharmoniju. Spajajući svoje dvije strasti, glazbu i hranu, izvest će djela Mauricea Ravela i Modesta Petroviča Musorgskog uz večeru u više sljedova Davida Bouleya u restoranu *Test Kitchen* u New Yorku. Tijekom protekle sezone nastupio je ponovno uz Simfonijski orkestar iz Atlante i Roberta Spanoa s Mozartovim *Glasovirskim koncertom, K. 482*, te uz Simfonijski orkestar iz New Jerseyja pod vodstvom dirigentice Xian Zhang, udruživši se u Beethovenovu *Trostrukom koncertu* s violinistom Ericom Wyrickom i violončelistom Jonathanom Spitzom, održao recitale u Washingtonu, Jeruzalemu, Haifi te komorne koncerte uz gudačke kvartete St. Lawrence i Aeolus. Na festivalima *Mostly Mozart*, Verbier i Spoleto u Charlestonu izvodio je program *Haydn Dialogues*.

Glavni festivalski angažmani uključuju nastupe na festivalima Tanglewood, Spoleto, Ravinia, *Mostly Mozart*, Newport, *OK Mozart*, Bridgehampton, *Bay Chamber* i *Maverick Concerts*, San Miguel de Allende, Aldeburgh, Lucerne, Holland, Melbourne, Aix-en-Provence, Dubrovačke ljetne igre, Merano i Bratislava. Uz Mihaila Barišnjikova i *White Oak Dance Project* bio je na turneji po SAD-u, Južnoj Americi, Europi i Aziji, a sa Simonom Keenlysideom u scenskoj verziji Trise Brown *Zimskog putovanja* Franza Schuberta u Centru Lincoln u New Yorku, Barbicanu u Londonu, La Monnaie u Bruxellesu, Pariškoj operi te u Amsterdamu, Lucernu i Melbourneu.

Među njegovim solističkim snimkama su *Haydn Dialogues* (Joseph Haydn, Jonathan Berger, John Cage, Morton Feldman) te *Sonatas and Other Interludes* (John Cage, W. F. Bach, D. Scarlatti, F. Liszt, R. Schumann), a na dva CD-a zabilježio je, izvodeći na fortepianima 18. i 19. stoljeća, djela R. Schumanna te Mozartove i Beethovenove kvintete za instrumente s tipkama i puhače.

Rođen u Sarajevu, Pedja Mužijević studirao je glasovir kod Vladimira Krpana na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Školovanje je 1984. godine nastavio u SAD-u na Curtis Institute of Music u Philadelphiji te na Juilliard School u New Yorku. Mentori su mu bili pijanisti Joseph Kalichstein i Jerome Lowenthal, čembalist Albert Fuller te violinisti Robert Mann i Joel Smirnoff. Osim kao koncertni pijanist, djeluje i kao umjetnički administrator Baryshnikov Arts Centra u New Yorku, od otvaranja 2005., te vodi rezidenciju u Banff Centru u Kanadi pod nazivom *Concert in 21st Century*. Živi u New Yorku.

Fotograf: Romano Grozić

MARTINA FILJAK

Pijanistica **Martina Filjak** svojim istovremeno strastvenim i lirskim sviranjem te tehničkom perfekcijom redovito oduševljava međunarodnu javnost i kritiku kao „umjetnica galvanizirajuće snage“ s „magnetskom scenskom prisutnošću“. Pažnju šire međunarodne javnosti privukla je 2009. kad je osvojila prvu nagradu i niz posebnih priznanja na renomiranom međunarodnom natjecanju u Clevelandu te ubrzo potom prvi put nastupila u dvoranama Konzerthausa u Berlinu, Musikvereina u

Beču i dvorani Zankel u Carnegie Hallu „Živopisna i privlačna scenska prisutnost... Tehnička snalažljivost i prirodna muzikalnost... Pijanistica vrijedna pozornosti“, ocijenio je njezine nastupe *The New York Times*. Neposredno prije Clevelanda bila je dobitnica prvih nagrada na natjecanjima *Viotti* (2007.) i *Maria Canals* u Barceloni (2008.) te laureatkinja Natjecanja *Busoni* u Bolzanu. U Hrvatskoj je nagrađivana: Nagradom *Milka Trnina* Hrvatskoga društva glazbenih umjetnika, državnom Nagradom *Vladimir Nazor* za izvedbe Brahmsova *Prvoga koncerta* i Kelemenova *Koncerta*, nagradom *Orlando* za nastup na Dubrovačkim ljetnim igrama, *Juditom* za izvedbu *Koncerta* Dore Pejačević na Splitskom ljetu, a 2009. odlikovana je Redom hrvatskog pletera za postignuća u glazbi.

Rođena u glazbeničkoj obitelji, počela je učiti glasovir s pet godina, a već u šestoj prvi put javno nastupa. Glazbenu je naobrazbu stekla na Muzičkoj akademiji u Zagrebu i na bečkom Konzervatoriju, a potom je završila u renomiranoj klasi za soliste u Hannoveru. Pohađala je i majstorske tečajeve na prestižnoj Glasovirskoj akademiji na jezeru Como u Italiji. Martinin široki repertoar obuhvaća literaturu od Bacha do Berija te više od trideset glasovirskih koncerata. Kao osoba koja voli prirodu i u njoj je istinski sretna, oduševljava se glazbom koja evocira zvukove prirode i folklorne melodije. Primjerice Bartókovu suitu *Na otvorenome*, *Six Encores* L. Berija (*Wasserklavier*, *Erdenklavier*, *Feuerklavier* i *Luftklavier*) te Ravelov *Une barque sur l'océan* ubraja u svoja najdraža djela. Istovremeno je privlači komorno muziciranje, ali i tehnički i intelektualno zahtjevna i komplicirana djela kao što su Beethovenova *Hammerklavier sonata* i Bartókov *Glasovirski koncert, br. 2*.

Kao solistica uz orkestar i na recitalima, nastupala je u dvoranama kao što su Concertgebouw u Amsterdamu, Carnegie Hall u New Yorku, Musikverein u Beču, Salle Gaveau u Parizu, Auditori i Palau de la Musica u Barceloni, Konzerthaus u Berlinu, Teatro San Carlo u Napulju, Auditorium di Milano, Oriental Art Center u Šangaju, Severance Hall u Clevelandu.

U protekle dvije sezone predstavila se uz Staatskapelle Halle, Bremensku filharmoniju, orkestre Bilkent Symphony, Phoenix Symphony, San Antonio Symphony, Las Vegas Philharmonic kao i uz Pro Musica Chamber Orchestra u koncertima Ravela, Beethovena, Rahmanjinova i Saint-Saënsa, te uz Simfonijski orkestar Nürnberga kojim je ravnao Alexander Shelley; Simfonijski orkestar Puerto Rica i Carlota Miguela Prieta, Toledo Symphony i Stefana Sanderlinga, Filharmoniju grada Lübecka i Anju Bihlmaier. Nastupi u sezoni 2017./2018. uključuju koncerte uz Staatsorchester Nürnberg, Staatskapelle Halle, Staatsorchester Kassel i Deutsche Radio Philharmonie, prva pojavljivanja na pozornicama u Južnoj Koreji i Kolumbiji te recital na Festivalu Ravinia u Chicagu.

Martina tečno govori sedam jezika. Na sreću, kao aktivna interpretkinja, voli putovati.

Fotografirao: Jose Razzin

BRUNO VLAHEK

Pijanist i skladatelj **Bruno Vlahek** (Zagreb, 1986.) jedan je od najistaknutijih glazbenika mlade generacije, kako na hrvatskoj tako i na međunarodnoj sceni. Uz osvrte na umjetničku svestranost, kritika ističe njegovu „fantastičnu virtuoznost“ te „dubinu glazbene misli koja očarava publiku“. Diplomirao je glasovir u razredu Vladimira Krpana kao jedan od najmlađih studenata zagrebačke Muzičke akademije te završio poslijediplomske studije na konzervatorijima u Lausannei, Kölnu i Madridu gdje su ga vodili pedagozi poput Jeana-Françoisa Antoniolija, Vasilija Lobanova i Dmitrija Baškirova. Daljnji značajan utjecaj na njegovu karijeru ostavili su kontakti s umjetnicima kao što su Einar Steen-Nøkleberg, Jean-Bernard Pommier, Ferenc Rados, Menahem Pressler, Masaaki Suzuki i Gabor Takacs-Nagy. Laureat je mnogih prestižnih međunarodnih pijanističkih natjecanja poput onih u Parizu, Šangaju ili Lyonu, nositelj naslova *Mladi glazbenik godine* Zagrebačke filharmonije, nagrade Yamahine zaklade, švicarske nagrade *Paderewski*, memorijalne nagrade *Pnina Salzman* (Izrael) te počasne diplome španjolske kraljice Sofije. Nastupa kao solist diljem Europe, u Aziji, Africi, Južnoj Americi, Rusiji i Izraelu – u dvoranama kao što su Palau de la Música u Barceloni, Akademija *Liszt Ferenc* u Budimpešti, Auditorio Nacional u Madridu, londonski St. Martin-in-the-Fields, Gasteig u Münchenu, Mozarteum Salzburg, Tel Aviv Museum of Art, Shanghai Concert Hall, Seoul Arts Centre te na festivalima u Dubrovniku, Beču, Bolzanu, Moskvi, Palma de Mallorci, Dar-es-Salaamu i Verbieru. Ostvaruje snimke za britanski BBC 3, nizozemski NPO Radio, španjolski RTVE i Catalunya Ràdio te Radio Suisse Romande. Djeluje i u istaknutom glasovirskom duu D&B uz svoju suprugu Dubravku Vukalović. Njegove višestruko nagrađivane skladbe izvode se na pet kontinenata, u mnogim gradovima (Amsterdam, Beč, Berlin, Chicago, Lisabon, London, Moskva, New York, Sankt Peterburg, Singapur i Sydney). Profesor je na Konzervatoriju *Katarina Gurska* u Madridu i član ocjenjivačkih sudova glazbenih natjecanja. Održava seminare diljem svijeta.

SRĐAN FILIP ČALDAROVIĆ

Srđan Filip Čaldarović (Zagreb, 1973.) glazbeno obrazovanje počeo je na Glazbenoj školi Pavla Markovca kod Jelice Kuzmin. Glasovir je diplomirao na Muzičkoj akademiji u Zagrebu u razredu Vladimira Krpana (1995.) te se usavršavao na Indiana University School of Music u Bloomingtonu, u klasi Leonarda Hokansona, i na Trinity College of Music u Londonu, u klasi Philipa Fowkea. Magisterij je stekao na University of Miami, Florida, u klasi J. Roberta Floyda (2002.). Pohađao je majstorske tečajeve uglednih pijanističkih pedagoga kao što su Evgenij Timakin, Jerome Rose, Walter Groppenberger i José Carlos de Sequeira Costa. Od 1990. redovito koncertira samostalno, kao komorni glazbenik te kao solist uz orkestre, nastupajući diljem Hrvatske i u inozemstvu (Italija, Njemačka, Švicarska, Mađarska, Kanada, SAD...). Gostuje i na festivalima (*Carl Orff*, Muzički biennale Zagreb, Zagrebačke ljetne večeri, *Westfalen Classics*) te stječe laskave kritike i nagrade: nakon prvoga nastupa u Washingtonu, tamošnja kritika hvalila je njegov „introspektivni pristup i profinjen osjećaj za fraziranje“ (*Washington Post*). Interpretacijom Brahmsova *Prvog glasovirskog koncerta u d-molu* zaslužio je Nagradu sveučilišnih nastavnika, a dobitnik je i Nagrade *Milka Trnina* Hrvatskog društva glazbenih umjetnika za 2013. godinu. Njegovi solistički i komorni nastupi odlikuju se svestranim pristupom programima na koje ravnopravno uvrštava djela velikana pijanističkog repertoara – Bacha, Beethovena, Chopina, Liszta, Brahmsa, Schumanna – i hrvatskih skladatelja poput Šuleka, Papandopula, Kempfa, Paraća i drugih. Redovito snima za Hrvatsku radioteleviziju. Snimio je i dva nosača zvuka s djelima Liszta, Rahmanjinova, hrvatskih i latinskoameričkih skladatelja. Od 2005. djeluje kao docent, a od 2013. kao izvanredni profesor glasovira na Muzičkoj akademiji u Zagrebu.

MAKSIM MRVICA

Maksim Mrvica (Šibenik, 1975.) počeo je svirati glasovir kao devetogodišnjak, a dvije godine poslije već je održao prvi solistički koncert uz orkestar. Marljivo vježbajući, čak i tijekom rata u podrumu glazbene škole u rodnom gradu, osvojio je prvu nagradu na Državnom natjecanju učenika glazbe u Zagrebu. Potom je pobijedio i na Međunarodnom pijanističkom natjecanju *Nicolai Rubinstein* 1999. te na natjecanju *Pontoise* u Parizu 2001. Njegov prvi album, *Geste*, osvojio je četiri nagrade *Porin* 2002. godine. Nakon diplome na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, u razredu Vladimira Krpana, školovanje je nastavio na Akademiji *Liszt Ferenc* u Budimpešti te na École Normale de Musique de Paris i Konzervatoriju *Alexandre Scriabine*, također u Parizu. Danas je najprodavaniji pijanist *crossover* žanra na svijetu. Njegovi albumi prodani su u više od četiri milijuna primjeraka u 57 zemalja svijeta, dosežući zlatnu i platinastu nakladu. Uz to, njegovi videozapisi na YouTubeu imaju i više od 100.000 pregleda. Uspjeh prvih *crossover* albuma, *The Piano Player* i *Variations: Part I & II*, okrunila je nagrada MTV-a za najboljeg debitanta u Aziji. Album *A New World* predstavio je u Japanu, a turneju je zaključio koncertom u Zagrebu. Slijede albumi *Elektrik*, *Pure*, *Pure II* te prvi kompilacijski album *Greatest Maksim*. Godine 2010. za etiketu Universal izdaje album *Appassionata*, a 2012. *The Movies* s obradama poznatih filmskih tema. Nakon albuma *Mezzo* e *Mezzo* i *Croatian Rhapsody*, uz turneju po Kini i promociju glasovira tvrtke Yamaha u svojstvu ambasadora, sve češće nastupa i u Europi.

Menadžer Maksima Mrvice je Mel Bush, inovator klasičnog *crossover* žanra s umjetnicima kao što su Vanessa Mae i sastav Bond te promotor glazbenika kao što su Led Zeppelin, Paul McCartney, Queen, Elton John, Bob Dylan, Santana, A-ha, Tina Turner, Jean-Michel Jarre i David Bowie.

Godine 2006. Maksim je održao turneju u dvadeset gradova u Japanu, što je ocijenjeno kao jedna od najvećih turneja koju je neki inozemni glazbenik poduzeo u toj zemlji. Nakon toga, Juri Simonov, šef-dirigent Moskovske filharmonije, pozvao ga je da im se pridruži kao solist na nizu koncerata po Japanu. Na poziv *Chopinova društva* iz Varšave, 2010. nastupio je na koncertu u čast obilježavanja 200. obljetnice Chopinova rođenja u podnožju slavnog skladateljeva spomenika u parku Łazienki u Varšavi. Za Olimpijske igre u Grčkoj njegova skladba *Olympic Dream* uvrštena je kao *single* na službeni olimpijski album *Harmony*, a za Olimpijske igre u Pekingu 2008. snimio je četiri videozapisa za kinesku nacionalnu televiziju, CCTV, za potrebe promocije Olimpijskih igara u Kini.

Maksimov dojmljiv modni izričaj doveo ga je do suradnji s nizom vodećih modnih etiketa (*Dolce&Gabbana* u Tokiju, *Christian Dior* u Parizu) te mu priskrbio titulu najbolje odjevenog muškarca prema *Vogue Hommes* u Tajvanu. Za *Armani* je, na poziv, održao niz nastupa za VIP klijente i goste. Godine 2014. o njemu je snimljen dokumentarni film *Maksim – The Croatian Rhapsody*.

KATARINA KRPAN

Pristup glasoviru kao instrumentu, a i samim skladbama, kod Katarine Krpan (...) prožet je nekim naročitim umjetničkim poštenjem, što vrlo rijetko susrećemo kod mladih glazbenika. Plemenitost tona i velika preglednost skladateljskog teksta kao da je nošena unutarnjom uvjerljivošću interpretacije bez ikakvih vanjskih efekata.

U godini kad je dobila Nagradu *Ivo Vuljević* (1992.) **Katarina Krpan** je diplomirala. Poslije diplome dva puta je magistrirala: najprije na Conservatoire de Musique u Lausannei, a potom i u Zagrebu. Za tih je godina obogaćivala repertoar, ali i razvijala specifičnu sklonost prema komornom muziciranju. Proputovala je Hrvatsku i svijet, od Sjeverne i Južne Amerike, Afrike do Australije, a kroničari su svugdje isticali njezin istančan odnos za tonske boje i uporabu pedala, snagu kojom svladava teškoće, osjećaj za formu te sposobnost suptilne komunikacije s publikom. Upita li se Katarinu, međutim, za kakvu dojmljivu uspomenu, zasigurno će spomenuti koncerte 1992. u Zadru pod opsadom, nastup pod neprijateljskim projektilima i neku tvrdoglavu odsutnost straha kojom su i ona i Zagrebački solisti bili uz Zadrane u tim teškim okolnostima. U repertoarnom pogledu sklona izazovima novoga, složenog – podjednako u intelektualnom kao i izvedbenom smislu – Katarina Krpan danas zahvaća i u najteže stranice pijanističke literature, poput integralne izvedbe poslovično teških etida G. Ligetija

ili jednosatnog, njoj posvećenog ciklusa skladbi *Kate's Kiss* M. Tarbuka. Njezin bogati tonski arhiv sadrži brojne studijske snimke ostvarene za hrvatske, švicarske i talijanske radiotelevizijske kuće, ali i nekoliko kompaktnih ploča realiziranih za hrvatske i inozemne diskografske etikete. Osobito je izraženo njezino umjetničko zanimanje za glazbu 20. stoljeća, kojoj posvećuje veliku pozornost, posebno hrvatskoj glazbenoj tvorbi. Uvjerenje u nužnost promicanja nacionalnoga glazbenog stvaralaštva prenosi i na studente, pa je s tom nakanom 2010. utemeljila HR PROJEKT koji okuplja učenike glazbenih škola i studente muzičkih akademija različitih katedri s ciljem rada na djelima hrvatskih autora. Projekt je stekao značaj pokreta, što bilježe i mediji. „To je, pak, inicijativa i do sada već pravi mali pokret pijanistice i profesorice glasovira Katarine Krpan, na čiji su se poticaj mnogi mladi glazbenici, od srednjoškolaca preko studenata do već afirmiranih mladih diplomiranih umjetnika, odjednom intenzivno počeli zanimati za hrvatsku glazbu, osobito suvremenu, svojih profesora i kolega.“ (*Večernji list*) Nije slučajno da je upravo za HR PROJEKT nagrađena Plaketom grada Zagreba. Nagrade koje je dosad stekla potvrđuju vrijednost njezinih aktivnosti. Valja spomenuti i Nagradu *Vatroslav Lisinski* Hrvatskog društva skladatelja (2013.), Nagradu *Milka Trnina* Hrvatskog društva glazbenih umjetnika (2013.) te Nagradu *Neven* Festivala Sv. Marka (2014.). Izvanredna je profesorica na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu i voditeljica Vijeća za poslijediplomske studije Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu. Niz godina djeluje kao gostujuća profesorica na Akademiji Steinway u Veroni (Italija). (Izvor: *Ivo Vuljević, ostavština vizionara, Hrvatska glazbena mladež, 2017.*)

Fotograf: Domagoj Kunic

TONČI BILIĆ

Tonči Bilić (Split, 1969.) jedan je od najsvestranijih hrvatskih dirigenata. Uspješno nastupa na koncertnim pozornicama, ravna opernim i baletnim predstavama te s raznorodnim sastavima izvodi djela u rasponu od renesanse do suvremene glazbe. Diplomirao je dirigiranje na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji, u razredu Pavla Dešpalja, kod kojega je završio i poslijediplomski studij. Dobitnik je Rektorove nagrade Sveučilišta u Zagrebu i stipendist Zaklade *Lovro & Lilly Matačić*. Izvedbom Mozartova *Requijema* uz Orkestar Wiener Concertverein u bečkom Musikvereinu u prosincu 2016. zaokružio je 75. obljetnicu Zbora Hrvatske radiotelevizije s kojim je u sezoni 2015./2016. izveo i Bachovu *Misu u h-molu* (uz Simfonijski orkestar HRT-a) te Monteverdijevo djelo *Vespro della Beata Vergine* (uz English Cornett & Sackbut Ensemble). Od 1999. uz Simfonijski orkestar HRT-a, u *Majstorskom ciklusu*, ciklusu *Kanconijer* i *Sfumato plus*, uspješno je dirigirao nizom velikih vokalnoinstrumentalnih programa. Premijerno je u Hrvatskoj predstavio i izveo mnoge ključne skladbe iz svjetskoga *a cappella* repertoara.

Sa Zborom HRT-a surađuje od 1991. godine. Od 1997. do 2005. stalni je dirigent, a od 2005. do 2016. šef-dirigent. Rezultat njegove ideje je „pokretanje zasebnog ciklusa javnih koncerata Zbora pod nazivom *Sfumato* godine 2008. Time je prvi put u svojoj povijesti taj drugi

ansambl Hrvatskog radija po veličini i značenju samostalno izašao u javnost sa šest koncerata po sezoni. Bio je to programski iskorak po značenju ravan onome pokretanju ciklusa javnih koncerata Hrvatskoga krugovala davne 1942. godine...“ (Tatjana Čunko: *Hrvatska glazba i Hrvatski radio*, Zagreb, 2012.). Pod njegovim vodstvom Zbor HRT-a profilirao se u visokokvalitetan ansambl čija je koncertna djelatnost nagrađena Diplomom HDGU-a *Milka Trnina*. Godine 2016. uveo je Zbor u prestižno europsko udruženje komornih zborova *Tenso*.

Posebnu pozornost Tonči Bilić posvećuje hrvatskoj glazbi. Od snimke Kuljeričeva *Hrvatskog glagoljaškog rekvijema* iz 1999. do Papandopolove *Muke Gospodina našega Isukrsta po Ivanu* iz 2015., ostvario je niz CD-a kojima obuhvaća opuse hrvatskih skladatelja. Godine 2010. praizvodi ciklus *Récits de l'autre monde* Dalibora Bukvića, a 2015. *Requiem* Srečka Bradića koji je i snimljen za Hrvatsku radioteleviziju. U kazalištu je debitirao 1992. u multimedijском projektu *Osman*. Godine 2003. u sklopu Muzičkog biennala Zagreb praizvodi operu *Životinjska farma* Igora Kuljerića, a 2013. u povodu 200. obljetnice rođenja Richarda Wagnera, nakon 50 godina u sklopu Splitskog ljeta, izvodi *Ukletog Holandeza*. Radio je kao zborovođa, asistent dirigenta i dirigent u zagrebačkom i riječkom Hrvatskom narodnom kazalištu u mnogim produkcijama (*La Traviata*, *Nabucco*, *Rigoletto*, *Trubadur*, *Aida*, *Tosca*, *Triptih*, *Turandot*, *Ero s onoga svijeta*, *Porin*, *Seviljski brijač*, *Prodana nevjesta*, *Cavalleria rusticana*, *Giselle*...).

Osim sa Simfonijskim orkestrom HRT-a, nastupao je i sa Zagrebačkom filharmonijom, Dubrovačkim simfonijskim orkestrom, Hrvatskim komornim orkestrom, orkestrima zagrebačke, riječke i osječke Opere, Hrvatskim, Splitskim, Varaždinskim i Zadarskim komornim orkestrima, Hrvatskim baroknim ansamblom, Cantus Ansamblom i Simfonijskim puhačkim orkestrom Hrvatske vojske. Nastupao je sa Zborom Nizozemskog radija i Nizozemskim komornim zborom (osvojivši posebno priznanje dirigenta Erica Ericsona), bratislavskim orkestrom *Musica aeterna*, ansamblom *Les Sacqueboutiers de Toulouse*, s English Cornett and Sackbut Ensembleom, budimpeštanskim Simfonijskim orkestrom Danubia, Panonskom filharmonijom (u budimpeštanskoj Palači kulture), Orkestrom Wiener Concertverein u bečkom Musikvereinu, Filharmonijom Witolda Lutosławskog u Wrocławu, Simfonijskim orkestrom Dohnányi u Budimpešti i s Gudačkim orkestrom *Dušan Skovran* u Beogradu. Sudjelovao je na mnogim festivalima (Muzički biennale Zagreb, Varaždinske barokne večeri, Dubrovačke ljetne igre, Večeri u Sv. Donatu, Osorske glazbene večeri, Jesenske svečanosti u Bratislavi, Cello Fest u Beogradu).

Redovito snima za potrebe radija, televizije i filmske proizvodnje. Dobitnik je nekoliko diskografskih nagrada *Porin* i Nagrade *Milka Trnina* (2008.). Od 2000. do 2009. kreirao je programe Koncertne dvorane Vatroslava Lisinskog na poslovima producenta, umjetničkog direktora i ravnatelja. Od 2012. do 2014. bio je intendant Hrvatskog narodnog kazališta u Splitu te ravnatelj Splitskog ljeta. Predsjednik je Hrvatske glazbene mladeži.

ZAGREBAČKA FILHARMONIJA

20

Zagrebačka filharmonija već 147 godina održava vrhunsko muziciranje u Zagrebu i Hrvatskoj. Orkestar promiče glazbenu umjetnost diljem Hrvatske i kulturni je veleposlanik Hrvatske u svijetu. Kao glazbena institucija koja utjelovljuje urbanu sliku Zagreba kao srednjoeuropskog središta glazbe, umjetnosti i kulture, Zagrebačka filharmonija postaje i glazbeni zaštitni znak grada u kojem djeluje. Daleke 1871. počela je profesionalna orkestralna aktivnost u Zagrebu, a 1920. orkestar je dobio ime koje i danas nosi. Svojim je djelovanjem od osnutka donosio u hrvatsku prijestolnicu najbolju klasičnu glazbu, a njegovu povijest pisali su prvorazredni šefovi-dirigenti: Friedrich Zaun, Milan Horvat, Lovro von Matačić, Mladen Bašić, Pavle Dešpalj, Kazushi Ono, Pavel Kogan, Alexander Rahbari i Vjekoslav Šutej.

Mnogi proslavljeni dirigenti nastupali su sa Zagrebačkom filharmonijom: Leopold Stokowski, Paul Kletzki, sir Malcolm Sargent, Kurt Sanderling, Carlo Zecchi, Jean Martinon, Milan Sachs, Krešimir Baranović, Boris Papanadopulo, Stjepan Šulek, Milko Kelemen, Igor Stravinski, Krzysztof Penderecki i drugi. U bližoj prošlosti gostovali su: Dmitrij Kitajenko, Lorin Maazel, Leopold Hager, Valerij Gergijev i sir Neville Marriner. Gostovali su i ugledni solisti: Yehudi Menuhin, Antonio Janigro, Mstislav Rostropovič, Leonid Kogan, Luciano Pavarotti, Ivo Pogorelić, Montserrat Caballé, Alexander Rudin, David Garrett, Julian Rachlin, Shlomo Mintz... Sezonu 2011./2012. obilježilo je intenziviranje suradnje s maestrom Dmitrijem Kitajenkom, jednim od najvećih dirigenata današnjice, koja traje sve do danas. S Kitajenkom kao umjetničkim savjetnikom, počelo je novo razdoblje u povijesti Zagrebačke filharmonije, obilježeno umjetničkim poletom, zapaženim glazbenim postignućima i velikim koncertnim i diskografskim projektima koje Filharmonija planira u budućnosti. U srpnju 2012. u Areni Zagreb orkestri Zagrebačke i Slovenske filharmonije s osmero vokalnih solista i zborom sastavljenim od gotovo tisuću pjevača iz Hrvatske i Slovenije, pod vodstvom slavnog ruskog dirigenta Valerija Gergijeva, izveli su glazbeni megaspektakl *Simfonije tisuće* Gustava Mahlera.

Zagrebačka filharmonija nastupala je u gotovo svim zemljama Europe, u Rusiji, SAD-u, Meksiku, Japanu i Omanu. Redovito sudjeluje na Dubrovačkim ljetnim igrama i na Muzičkom biennalu Zagreb. Od prvog koncerta nakon Domovinskog rata, među ruševinama Dvorca Eltz, Zagrebačka filharmonija svake godine nastupa u Vukovaru za stanovnike hrvatskoga grada-heroja. Koncerti u znamenitoj đakovačkoj katedrali također su postali dio tradicije kojom se orkestar osobito ponosi.

U veljači 2016. godine Filharmonija je nastupila i na najprestižnijoj američkoj glazbenoj adresi, u njujorškom Carnegie Hallu. Koncerti

21

Zagrebačke filharmonije u novogodišnje jutro u Salzburgu postali su neizostavni dio njezine koncertne sezone.

Posebna pozornost posvećena je razvijanju zanimanja i približavanju klasične glazbe djeci i mladima u *Tjednu glazbe za mlade* koji svake godine, interaktivnim glazbeno-scenskim projektima, privuče u *Lisinski* velik broj mladih svih uzrasta.

Tradicionalna suradnja s Muzičkom akademijom u Zagrebu posebno je važna u djelatnosti orkestra; to je prilika za mlade glazbenike da se dokažu na velikoj koncertnoj pozornici i izvrsnošću zasluže svoje mjesto u orkestru. Zagrebačka filharmonija već desetljećima potiče hrvatsko stvaralaštvo, izvodeći, praizvodeći i snimajući brojna djela hrvatskih autora. Posebnu brigu vodi o mladim, talentiranim glazbenicima, a najboljima dodjeljuje nagradu za Mladog glazbenika godine. Svoja je vrata otvorila svima koji žele upoznati orkestar; pod geslom „Upoznati orkestar znači zavoljeti ga“ održava svoj Dan odškrinutih vrata.

Zagrebačku filharmoniju krase i bogata diskografija ovjenčana brojnim nagradama, poput hrvatske diskografske nagrade *Porin* i izdanjima za cijenjene hrvatske i svjetske diskografske kuće (Virgin Classics, Deutsche Grammophon, Naxos).

Pod vodstvom novog šefa-dirigenta Davida Danzmayra te umjetničkog savjetnika, maestra Dmitrija Kitajenka, Zagrebačka filharmonija nastavlja uspješnu koncertnu djelatnost.

ZAGREBAČKA FILHARMONIJA

Prve violine: Orest Shourgot, Martina Sačer Pavlin, Ivan Finta, Davide Albanese, Teodora Sucala Matei, Mario Bratković, Saša Borčić Reba, Ivan Novinc, Korana Rucner, Ana Slavica, Neven Manzoni, Alina Gubajdullina, Odette Cavaliere, Lana Adamović

Druge violine: Ana Paula Knapić Franković, Darko Franković, Krešimir Bratković, Iva Kralj, Vera Kurova, Josip Novosel, Ivo Jukić, Tomislav Ištok, Paolo Beziza, Sergii Vilchinskyi, Sandra Bingula Nožica, Dragana Tomić

Viole: Lucija Brnadić, Krešimir Ferenčina, Hiwotte Tadesse, Pavla Kovač, Maja Pinterić Šibl, Aleksandar Jakopanec, Lovorka Abramović Šoljan, Asja Frank Perčić, Donat Gašljević, Igor Košutić

Violončela: Jasen Chelfi, Vinko Rucner, Zita Varga, Dora Kuzmin Maković, Oliver Đorđević, Tajana Bešić, Tanja Andrejić, Martina Pavlin

Kontrabasi: Mimi Marjanović-Gonski, Antal Papp, Borna Dejanović, Ilin Dime Dimovski, Dubravka Rucner, Franjo Zvonar, Dubravko Palanović, Tihomir Novak

Flaute: Renata Penezić, Matea Škarić Janković, Dani Bošnjak (*piccolo*)

Oboe: Branka Bošnjak, Vittoria Palumbo, Žarko Antonić (engleski rog)

Klarineti: Davor Reba, Rude Mimica, Ratko Vojtek

Fagoti: Petar Križanić, Vasko Lukas, Aleksandar Čolić (kontrafagot)

Rogovi: Viktor Kirčenkov, Zdravko Haubrih, Jan Janković, Srđan Peić

Trube: Marin Zokić, Dario Cepić, Luko Saulović

Tromboni: Antonio Janković, Marin Rabadan, Goran Glavaš

Tuba: Krunoslav Babić

Timpani: Tomislav Kovačić

Udaraljke: Juraj Vuglač, Željko Grigić, Renato Palatinuš, Leonardo Losciale, Stanislav Muškinja

Francuski pisac 18. stoljeća Pierre-Augustin Beaumarchais danas je prije svega poznat kao autor dviju kazališnih komedija naslovljenih *Seviljski brijač ili Uzaludan oprez* te *Ludi dan ili Figarov pir*. Zamislio ih je kao dio ciklusa u kojem radnju tumače isti likovi koji stare i mijenjaju se iz epizode u epizodu, i koji snagom svojih živopisnih karaktera nadilaze pisani tekst. U konačnici, ciklus se sastojao od tri dijela: prvi je bio *Seviljski brijač*, drugi *Figarov pir*, a treći, danas gotovo zaboravljeni, *Drugi Tartuffe ili Okrivljena majka*. U sva tri dijela prisutan je Figaro, gradski brijač u Sevilli koji je uvijek u središtu zbivanja, sve zna i uspijeva razriješiti i najzamršenije situacije. Prve dvije epizode trilogije osobito su slavu stekle preradama u libreta za opere: *Figarov pir* uglazbio je **Wolfgang Amadeus Mozart** (1756. – 1791.), a *Seviljski brijač* nadahnuo je veći broj skladatelja, među kojima su najpoznatije verzije Giovannija Paisiella i Gioachina Rossinija.

Mozartova se komična opera *Figarov pir* prvi put mogla čuti u bečkom Burgtheateru 1786. Bila je to prva od skladateljevih triju glasovitih suradnji s Lorenzom da Ponteom kojemu je sam donio primjerak komedije Pierrea Beaumarchaisa kako bi prema njoj sastavio libreto. Iako je kazališni komad bio zabranjen u bečkim kazalištima, bio je dostupan u tiskanoj verziji, kao i opera *Seviljski brijač* Giovannija Paisiella koja je u Beču trijumfalno izvedena 1783. Mozart je zacijelo proučavao Paisiellov uradak, uključivši u svoju operu iste likove i namjerne reference. Skladanje je počeo potkraj 1785.; moguće je da je skice načinio za samo šest tjedana. Nakon malog protivljenja Talijana, ali i prigovora cara Josipa II. zbog odabrane teme, opera je postavljena u svibnju sljedeće godine s izvanrednom podjelom uloga, čije su vještine i osobnosti, pa i sudjelovanje u izvedbama Paisiellove opere, uvelike utjecale na konačan oblik dionica. Bili su to Francesco Benucci kao Figaro, Nancy Storace kao Susanna, Luisa Laschi kao Grofica, Stefano Mandini kao Grof, Dorothea Bussani kao Cherubino, Maria Mandini kao Marcellina, Francesco Bussani kao Bartolo i Antonio i dr.

Figarov pir publika je dočekala s odobravanjem; car je čak zabranio opsežne biseve na kraju izvedbi; bile su dopuštene samo arije. Ipak, 1786. izvedena je samo devet puta, vjerojatno zato što su Bečani preferirali druge opere, primjerice *Una cosa rara* Martina u Solera. Nakon Beča, *Figarov pir* postavljen je u Pragu, gdje je, kako je sam Mozart izvijestio, izazvao oduševljenje i doveo do narudžbe *Don Giovannija*. Uspjeh nove produkcije u Beču 1789. je pak prethodio narudžbi opere *Così fan tutte*.

Uvertiru opere Mozart je oblikovao kao sonatu bez razvojnog dijela, stvorivši naelektrizirano ozračje kao savršenu podlogu za priču u palači grofa Almavive nedaleko od Seville. Dr. Bartolo se želi osvetiti Figaru jer mu je pomutio planove o vjenčanju s Rosinom koja je sada Almavivina supruga i grofica. Almaviva, koji je Figara postavio za šefa svoje služinčadi, uporno proganja Figarovu zaručnicu Susannu, pa se Figaro, Susanna i Rosina udružuju kako bi razotkrili i osramotili Almavivu.

Posljednjem desetljeću Mozartova života, u kojemu je formirao ono što danas slovi kao vrhunac bečke klasike, čemu pripada i *Figarov pir*, prethodilo je mirnije razdoblje, započeto nakon povratka s treće turneje po Italiji 1773. Za sedamnaestogodišnjeg Mozarta bio je to kraj života koji je provodio kao čudo od djeteta putujući s ocem po Europi, zadivljujući publiku i uglednike. Iako je i poslije putovao u Beč, München, Mannheim i Pariz, to je razdoblje obilježila služba u njegovu rodnom Salzburgu gdje mu je i skladateljsko i izvođačko djelovanje bilo prije svega usmjereno na aktivnosti u službi nadbiskupa Colloreda. No nadbiskup nije bio potpuno zadovoljan njegovim angažmanom, a jednim od razloga smatra se Mozartova posvećenost instrumentalnoj glazbi koja nadbiskupa nije osobito zanimala; iako Mozartov ugovor nije specificirao njegove žanrovske skladateljske obaveze, ta je djela ipak namijenio uskom krugu prijatelja i pokrovitelja. Iako bi se moglo pretpostaviti da je svoj **Koncert za dva glasovira i orkestar u Es-duru, K. 365** napisao za izvedbu s nekim od svojih imućnih pokrovitelja ili učenika, moguće je i da ga je napisao za sebe i svoju sestru Mariju Annu „Nannerl“, s kojom se uostalom u duetu za glasovinom i proslavio u djetinjstvu. Iznimnoj razrađenosti i isprepletenosti dionica zacijelo je pridonijela i činjenica da je Mozart sredinom sedamdesetih godina počeo svirati fortepiano, preteču modernog glasovira i instrument novih mogućnosti (do tada su mu uglavnom bili dostupni čembalo, orgulje, spinet i klavikord) te to što je i sam bio virtuoz; glazbenik i pisac Ernst Ludwig Gerber svrstao ga je među „najbolje i najvještije živuće izvođače na klavijaturi“.

Iako je do kraja 18. stoljeća glazba za glasovir četveroručno postala iznimno popularna u kućnom muziciranju, djela za dva glasovira bila su još uvijek rijetkost i svojevrsni spektakl rezerviran za javne, koncertne događaje, pa je vjerojatno i to utjecalo na koncepciju koncerta. Tijekom trostavčnog djela, dva glasovira se zadivljujuće nadigravaju, u gotovo opernoj maniri, uz obilje brzih pasaža, gromoglasnih basovskih figura i zvonkih trilera, pri čemu je katkad teško odrediti gdje jedna solistička dionica završava, a druga počinje. Iako iznimno atraktivan, *Koncert* nije samo puko pokazivanje vještina dvoje ravnopravnih solista; odiše zrelošću i, osobito u polaganom stavku, osobitim dostojanstvom.

Točna datacija *Koncerta za dva glasovira* nije poznata, no pretpostavlja se da je nastao 1779. godine. Također, poznato je da ga je Mozart svirao javno u Beču u svibnju 1782. uz svoju učenicu Josephu Auernhammer.

Francis Poulenc (1899. – 1963.), francuski skladatelj i pijanist, poznat i kao član glasovite *Groupe des Six*, glasovir je počeo učiti već u svojoj petoj godini, a prva mu je učiteljica bila majka. Godine 1914. postao je učenikom Ricarda Viñesa koji mu je bio i duhovni vođa, mentor te prvi izvođač njegovih najranijih skladbi i najčešći nositelj njihovih posveta. I sam je posvjedočio da je Viñesov utjecaj usmjerio njegovu karijeru prema glasoviru i skladanju, a pomogao mu je i u upoznavanju drugih glazbenika toga vremena, primjerice Georges-a Aurica, Erika Satieja te

Manuela de Falle. Iako zbog jednostavnosti i izravnosti stila Poulenc mnogi kritičari tijekom prve polovice njegove karijere nisu smatrali ozbiljnim skladateljem, nakon Drugog svjetskog rata postalo je jasno da se radi o jedinstvenoj skladateljskoj osobnosti i, nakon smrti Gabriela Fauréa, o najistaknutijem predstavniku istinskog francuskog stila.

Još u vrijeme studija Poulenc je postao dio intelektualnih i umjetničkih krugova pariškog društva, u vrijeme kad je pokroviteljstvo bogatih mecena još uvijek puno značilo mladim umjetnicima u usponu. U tim je krugovima upoznao i kneginju Winnarettu Singer Edmond de Polignac, bogatu američku nasljednicu carstva šivaćih strojeva *Singer*, u čijem je domu primjerice sreo čembalisticu Wandu Landowsku kojoj je posvetio svoj *Concert champêtre*. Nakon smrti supruga, kneginja De Polignac je u sjećanje na njega, naručivala djela od nekolicine mladih skladatelja, među kojima su bili i Igor Stravinski, Erik Satie, Darius Milhaud, Kurt Weill te Germaine Tailleferre. Poulenc je na njezin poticaj napisao dva djela koja se smatraju vrhuncem njegove orkestralne glazbe: *Koncert za dva glasovira i Koncert za orgulje, gudače i timpane*. Da je svjestan posebnosti **Koncerta za dva glasovira i orkestar u d-molu, FP 61**, svjedoče riječi koje je uputio prijatelju završivši rad na djelu: „Vidjet ćeš koliki je to korak naprijed u odnosu na moja prijašnja ostvarenja i da doista ulazim u svoje najbolje razdoblje.“ *Koncert* je praizveden u rujnu 1932. godine na Međunarodnom glazbenom festivalu u Veneciji; solisti su, uz Orkestar milanske Scale pod vodstvom Désirea Defauwa, bili sam autor i njegov prijatelj iz djetinjstva Jacques Février.

Partitura razotkriva različite utjecaje, a to je priznao i Poulenc u pismu skladatelju i dirigentu Igoru Markeviču: „Bi li želio znati što sam držao na glasoviru tijekom dva mjeseca sazrijevanja *Koncerta*? Mozartove, Lisztove, Ravelove koncerte i tvoju *Partitu*.“ Uz to, egzotične harmonije daju naslutiti i da je imao na umu gamelan s Balijsa, s kojim se susreo 1931. na *Kolonijalnoj izložbi* u Parizu. Prvi stavak, u kojemu se izmjenjuju briljantni i motorični odsjeci s eteričnim, *gamelanskim*, prizvucima, zamjenjuje polagani u kojemu je najočitiji utjecaj Mozarta: „...u prvoj temi dopustio sam si povratak Mozartu, jer sam sklon melodijskim linijama i jer mi je Mozart najdraži glazbenik. Iako stavak počinje *alla Mozart*, ubrzo mijenja smjer ulaskom drugog glasovira, prema stilu koji mi je bio blizak u to vrijeme.“ Živopisni *Finale* vraća se ugodaju prvoga stavka, uz brze izmjene dvaju solista u nizu kontrastnih i duhovitih epizoda.

Iako je tridesetih godina prošloga stoljeća **Dmitrij Šostakovič** (1906. – 1975.) bio najistaknutiji i međunarodno najpoznatiji sovjetski skladatelj, Staljinove čistke nisu ni njega zaobišle. Sve do Staljinove smrti 5. ožujka 1953. više se ili manje uspješno nosio s režimskim nadzorom, nastojeći svoje stvaralačke potrebe uskladiti sa zahtjevima režima, mijenjajući stil k prihvatljivim lirskim i herojskim intonacijama, istodobno iznalazeći mogućnosti za skrivena značenja. Njegov se status kretao u rasponu od vodeće pozicije u sovjetskoj glazbi, čemu su primjerice pripomogli

uspješna praizvedba *Pete simfonije* potkraj 1937. te pridruživanje profesorima Lenjingradskog konzervatorija, do uvrštavanja na crnu listu, gubitka pozicija na konzervatorijima i u Lenjingradu i u Moskvi te zabrane izvođenja djela pod optužbama Politbira da sovjetsku glazbu vodi stranpoticom, 1948. godine.

Nakon Staljinove smrti, politička i umjetnička klima uvelike se promijenila, pa je i Šostakovičeva glazba dobivala sve otvoreniju potporu. Većina njegovih djela čije su izvedbe bile zabranjivane, sada se mogla izvesti, poput *Petog* i *Četvrtog gudačkog kvarteta* te *Desete simfonije*, praizvedene potkraj 1953. u Lenjingradu. U kolovozu 1954. imenovan je Narodnim umjetnikom Sovjetskoga Saveza, a dvije godine poslije primio je najviše državno odlikovanje – Orden Lenjina. Uslijedile su i brojne međunarodne nagrade, većinom počasni doktorati i članstva u akademijama, pa ne začuđuje da je Boljšoj teatar upravo od njega naručio skladbu za proslavu 37. obljetnice Oktobarske revolucije. No imao je vrlo malo vremena za skladanje, pa je **Svečanu uvertiru, op. 96** napisao u samo tri dana, oslanjajući se pomalo na uvertiru operi *Ruslan i Ljudmila* Mihaila Glinke. Energična i prštava skladba, u čijem tijeku gotovo nema predaha od početka do kraja, razotkriva vedriju Šostakovičevu stranu, sklonu pisanju bez opterećenja ideološkim zahtjevima, što je *Uvertiri* osiguralo trajno mjesto na repertoarima svečanih i slavljeničkih koncerata.

U lipnju 1891. **Antonín Dvořák** (1841. – 1904.) primio je poziv Jeannette Thurber, predsjednice Nacionalnog američkog glazbenog konzervatorija u New Yorku, da ondje preuzme mjesto umjetničkog ravnatelja i profesora kompozicije. Njegova reputacija skladatelja češkog nacionalnog stila potaknula je taj poziv te je, nakon pažljivog razmatranja, Dvořák sa suprugom i dvoje djece potkraj rujna 1892. stigao u New York. Samo pola godine nakon preuzimanja novih dužnosti, i to u samo četiri mjeseca, skladao je svoju novu, ujedno i posljednju, *Devetu simfoniju u e-molu, op. 95*, „Iz novoga svijeta“. Obojenost lokalnom glazbom američkih crnaca i Indijanaca potaknula je nagađanja o izvorima melodija. Drugi i treći stavak, nadahnuti epom *Hiawatha* Henryja Wadswortha Longfellowa, upućuju na činjenicu da je skladatelj bio zainteresiraniji za priču o legendarnom indijanskom poglavici nego za glazbu Indijanaca, čemu u prilog idu i istraživanja prema kojima Dvořák gotovo i nije imao prigode doći u dodir s indijanskom glazbom. Crnačku je pak bolje poznao, zahvaljujući znatnom broju afroameričkih studenata na Konzervatoriju. Preko njih, a osobito preko nadarenoga pjevača Henryja Burleigha, upoznao je širok repertoar napjeva s plantaža te duhovnih pjesama. Moguće je da se to u određenoj mjeri očituje i u pojedinim elementima *Devete simfonije*, no Dvořák je isticao kako „to jest i uvijek će biti češka glazba“. Također je negirao citiranje bilo crnačkih bilo indijanskih melodija: „Svoje sam teme sâm skladao, obuhvaćajući crnačke i indijanske osebnosti te sam ih, koristeći se njima kao polazištem, oblikovao svim sredstvima modernih ritmova, harmonije, kontrapunkta i orkestracije.“

Simfonija je nastala na narudžbu Njujorške filharmonije te je praizvedena u Carnegie Hallu 16. prosinca 1893. pod ravnanjem njemačkog dirigenta Antona Siedla. Oduševljenje publike bilo je izvanredno: odobravalo se nakon svakog stavka, a Dvořák je za svakog pljeska osjećao obavezu da ustane i nakloni se. Takav doček mogao se predvidjeti već i po reakcijama nakon javne generalne probe dan prije, kojoj je svjedočio kritičar lista *New York Herald*, izvijestivši: „A ta nova *Simfonija* dr. Antonína Dvořáka vrijedna je svrstavanja među najbolje kreacije... Nije ni čudo što su slušatelji bili tako entuzijastični. Djelo je nagradilo njihov osjećaj za estetski lijepo svojim vrelom blagih, patetičnih, plahih melodija, svojim bogatstvom harmonijskog ruha, svojom delikatnom, sonornom, veličanstvenom, raznolikom instrumentacijom...“ Do danas je to ostala najpopularnija Dvořákova simfonija. Na njezinu posljednjem, četvrtom stavku – *Allegro con fuoco* – temelji se **Koncert iz Novoga svijeta**, u aranžmanu engleskog skladatelja i pijanista Johna Lenehana. Lenehan, koji i sam nastupa kao solist uz orkestre te kao komorni glazbenik i čiji „iznimni osjećaj i virtuoznost“ hvali *New York Times*, do krajnjih je granica odveo ekspresivni i zvučni potencijal Dvořákove glazbe, u maniri bujnog, neoromantičarskog glasovirskog koncerta. *Koncert iz Novoga svijeta* uvršten je na album *A New World* Maksima Mrvice, objavljen 2005. godine za EMI u izvedbi uz Londonsku kraljevsku filharmoniju pod ravnanjem Juliana Kershawa, a potom i na kompilacijski album *Greatest Maksim* iz 2008.

Godine 1900., uz obilježavanje stogodišnjice rođenja Aleksandra Puškina, praizvedena je u Moskvi opera *Priča o caru Saltanu Nikolaja Rimski-Korsakova* (1844. – 1908.), nastala prema istoimenom Puškinovom pjesmi koju je u libreto oblikovao Vladimir Ivanovič Belski. Libreto uvelike sledi pjesmu, uz dodatak nekoliko likova i redukciju pojedinih događaja pa, uz Puškinov stil, preuzima i velik dio izvornih stihova. Okosnica bajkovite radnje je spletku zbog koje car Saltan, u odsutnosti s dvora, vjeruje da mu je carica rodila čudovište, pa po glasniku naređuje da ih se baci u more. Carica i carević Gvidon, koji u međuvremenu izrasta u snažnog mladića, naposljetku raskrinkaju zavjeru te zajedno s carem slave Gvidonovo vjenčanje. No prije toga, u pretposljednem, trećem činu opere, Gvidonu koji tuguje za ocem u pomoć priskače Labud (kojega je prije spasio od napada sokola) te ga pretvara u bumbara kako bi mogao doći do grada Tmutarakana u kojemu je car. Prva slika trećeg čina završava interludijem danas poznatim kao **Bumbarov let**. Izvorno, prvi dio interludija sadrži tekst koji pjeva Labud, no budući da funkcionira i bez vokalne dionice te da zaključuje scenu, lako je postao samostalna orkestralna skladba i najpoznatiji ulomak te opere. Osobita atraktivnost ulomka leži u mahnitom pokretu, s gotovo neprekinitim kromatskim pasažama šesnaestinki, pa je tijekom 20. stoljeća *Bumbarov let* postao iznimno popularan i kao skladba za iskazivanje virtuoznosti na solističkim instrumentima; upravo je tempo najveći izazov za izvođača, zahtijevajući osobitu vještinu i brzinu prebiranja tonova. Skladba *Bumbarov let*, u aranžmanu američko-britanskog skladatelja i producenta Jeffa Waynea, odabrana je za početak CD-a *The Piano Player* Maksima Mrvice, objavljen 2003. godine za EMI.

Boris Papandopulo (1906. – 1991.) diplomirao je kompoziciju na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji, u klasi Blagoja Berse 1929., a dirigiranje je studirao na Novom bečkom konzervatoriju. Već u dobi od dvadeset dvije godine, zahvaljujući premijeri kantate *Slavoslovije* u bečkom Musikvereinu, prepoznat je i izvan Hrvatske. Angažmani dirigenta, zborovođe, pedagoga i opernog ravnatelja vodili su ga od Zagreba, Splita i Rijeke do Sarajeva pa i u Kairo. Uz to, stvorio je impresivan opus s više od 450 djela, od kojih su mnoga postala neizostavan dio hrvatske glazbene scene. Otvorenošću za novo i potragom za raznolikim poticajima, sintetizirao je gotovo sve svjetske glazbene tekovine, nerijetko nalazeći poticaje i u hrvatskoj folklornoj baštini, pokazujući se kao „duhoviti glazbenik neiscrpane i svježije inspiracije, besprijekorni poznavatelj skladateljsko-tehničkih postupaka, glazbenih formi te mogućnosti instrumenata i vokalne tehnike“ (Davor Merkaš). Kao vješt pijanist dobro je znao iskoristiti mogućnosti glasovira koji je time zaslužio istaknuto mjesto u njegovu opusu.

Godine 1974., tijekom ljeta, u Kaštel Lukšiću i Firenci, napisao je **Pop-koncert, za dva glasovira i orkestar** te ga posvetio pijanistu Darku Lukiću koji je preminuo 23. rujna iste godine. Već sam naslov upućuje na pristupačnost glazbene materije, bliskost pop-glazbi, s jednostavnim i pamtljivim melodijama. No to je tek prvi sloj Papandopulova ovladavanja materijalom, budući da partitura stavlja nemale zahtjeve pred soliste, orkestar, ali i slušatelje. Vješto vodeći izvodački aparat, građu je rasporedio u tri povezana stavka u kojima se ritam i motoričnost nameću kao najistaknutiji elementi. Folklor, poznate melodije, jazz i pop idiomi te neoklasična platforma – elementi su i utjecaji koje je skladatelj uklopio u bravuroznu cjelinu i dijalog dvaju glasovira s osebujnim ostatkom ansambla: violinama i kontrabasima, trima trubama, trima trombonima, alt-saksofonom te brojnim i različitim udaraljka.

Koncert su praisveli pijanisti Jurica Murai i Stjepan Radić 13. studenoga 1974. na Jugoslavenskoj muzičkoj tribini u Opatiji, uz Zagrebačku filharmoniju i dirigenta Mladena Bašića. Zanimljivo je i da su 2001. godine, uz Simfonijski orkestar HRT-a pod ravnanjem Nikše Bareze, solisti bili Katarina Krpan i Đorđe Stanetti.

LISINSKI
SUBOTOM
UVIJEK
LISINSKI
NEPROCIJENJIV DOZIVLJAJ!
17/18

LISINSKI SUBOTOM
Subota, 10. veljače 2018.
Velika dvorana

**SIMFONIJSKI ORKESTAR
BERLINSKOGA RADIJA
ALJOŠA JURINIĆ, glasovir
IVAN REPUŠIĆ, dirigent**

**Glasoviti hrvatski umjetnici i jedan od najboljih njemačkih
orkestara zajedno na pozornici Lisinskog!**

Zagrebačkim gostovanjem glasovitog **Simfonijskog orkestra Berlinskoga radija** ravnat će jedan od najznačajnijih hrvatskih dirigenata nove generacije, **Ivan Repušić!** Miljenik je on europske, napose njemačke glazbene scene, o čemu svjedoče njegovi angažmani u njihovim vodećim glazbenim institucijama: glazbeni je ravnatelj Državne opere u Hannoveru i od početka ovogodišnje sezone šef-dirigent Minhenskog radijskog orkestra. Na pozornici će im se pridružiti mladi hrvatski pijanist, **Aljoša Jurinić**, kojeg redovito prati oduševljenje domaće i inozemne publike i atmosfera koju treba zahvaliti umjetničkoj veličini, ali i jednostavnosti i profinjenosti njegovu duha.

Fotograf: Julian Hargreaves

LISINSKI
SUBOTOM
UVIJEK
LISINSKI
NEPROCIJENJIV DOZIVLJAJ!
17/18

LISINSKI SUBOTOM
Subota, 17. veljače 2018.
Velika dvorana

RAY CHEN, violina
ZAGREBAČKI SOLISTI
U povodu 65. obljetnice djelovanja

Lisinski subotom u svojoj će sezoni obilježiti 65. obljetnicu postojanja jednog od najistaknutijih domaćih komornih ansambala – Zagrebačkih solista.

Obljetnički koncert uveličat će **Ray Chen**, violinist za kojega veliki Maxim Vengerov kaže: „Ray se dokazao kao cjelovit glazbenik koji ima iznimne kvalitete, kao što su prekrasan mladenački ton, živost i lakoća. On ima sve vještine istinskoga glazbenog interpreta.“ Godine 2012. bio je najmlađi solist na koncertu u povodu dodjele Nobelove nagrade, dok ga na *SoundCloudu* trenutačno prati više od dva milijuna korisnika mlađe generacije!

Fotograf: Vladimir Širokov

LISINSKI
ARIOSO
GLAS ZA
LISINSKI
NEPROCIJENJIV DOZIVLJAJ!
17/18

LISINSKI ARIOSO
Srijeda, 28. veljače 2018.
Velika dvorana

YUSIF EYVAZOV, tenor
KRISTINA KOLAR, sopran
ROSSANA RINALDI, mezzosopran
GIORGIO SURIAN, bas-bariton

Orkestar Opere HNK
Ivana pl. Zajca u Rijeci
Marco Boemi, dirigent

Eyvazov je uzbuđljiv tenor prodornog, gromoglasnog i iznimno „talijanskog“ glasa... Potpuna dominacija čistog ljudskog glasa izvještenog u postizanju iznimnosti koja dopire do nas kao nijedan drugi glas... ništa se ne da usporediti s tim. (Mark Swed, L. A. Times)

PEUGEOT

KONCERTNA DVORANA CONCERT HALL

NEPROCIJENJIV DOŽIVLJAJ | INVALUABLE EXPERIENCE